

TÜRKİYE İLE GÜNEYDOĞU ASYA ARASINDA İŞ BİRLİĞİNİN CANLANDIRILMASI: TÜRKİYE- FİLİPİNLER ARASINDA İŞ BİRLİĞİ FIRSATLARI

18 Ağustos 2020
Zoom Online Konferans Sistemi

TÜRKİYE İLE GÜNEYDOĞU ASYA ARASINDA İŞ BİRLİĞİNİN CANLANDIRILMASI: TÜRKİYE- FİLİPİNLER ARASINDA İŞ BİRLİĞİ FIRSATLARI

18 Ağustos 2020
Zoom Online Konferans Sistemi

Konuşmacılar

- İLKEM ŞAHİN
DEİK/Türkiye-Filipinler İş Konseyi Başkanı
- NAİL OLPAK
DEİK Yönetim Kurulu Başkanı
- GONCA YILMAZ BATUR
T.C. Ticaret Bakan Yardımcısı
- CEFERINO S. RODOLFO
Filipinler Ticaret ve Sanayi Bakan Yardımcısı
- ARTEMİZ SÜMER
T.C. Manila Büyükelçisi
- RAUL HERNANDEZ
Filipinler Ankara Büyükelçisi & ASEAN Ankara Komitesi Başkanı

Katılımcı Sayısı: 149

TOPLANTI NOTU

18 Ağustos 2020 tarihinde DEİK/Türkiye-Filipinler İş Konseyi tarafından, İş Konseyi Başkanı İlkem Şahin moderatörlüğünde, DEİK Başkanı Nail Olpak, T.C. Ticaret Bakan Yardımcısı Gonca Yılmaz Batur, Filipinler Ticaret ve Sanayi Bakan Yardımcısı Ceferino S. Rodolfo, T.C. Manila Büyükelçisi Artemiz Sümer ve Filipinler Ankara Büyükelçisi & ASEAN Ankara Komitesi Başkanı Raul Hernandez'in katılımlarıyla düzenlenen "Türkiye ile Güneydoğu Asya Arasında İş Birliğinin Canlandırılması : Türkiye- Filipinler Arasında İş birliği Fırsatları" çevrimiçi etkinliği kapsamında Türkiye ile Filipinler arasında ticaret ve yatırım ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik potansiyel sektörler değerlendirilerek, ASEAN ülkeleri nezdinde fırsatlara değinilmiştir. Etkinliğe 149 iş insanı katılım gerçekleştirmiştir.

İLKER ŞAHİN
DEİK/Türkiye-Filipinler
İş Konseyi Başkanı

1985 yılında kurulan Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, iş insanlarımızın farklı ülkelerdeki açılımlarına destek vererek Türkiye’de üretilen ürünleri, öne çıkan sektörleri dünyanın birçok yerinde tanıtmak üzere çalışmalarına devam etmektedir. Bizler Türkiye’nin ekonomik gücü, teknolojiye kat ettiği gelişim ve ticaret hedefleri konusunda dünyanın her köşesinde ülkemizi tanıtmaya gayret ediyoruz. Başkanlığını yürütmekte olduğum DEİK/Türkiye-Filipinler İş Konseyi de bu doğrultuda aktif bir şekilde çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda, Türkiye ile Filipinler arasında başta savunma sektörü olmak üzere ülkemizin dış ticaretini farklı sektörlerde ve şekillerde geliştirmek için çalışıyoruz.

Türkiye ve Filipinler stratejik olarak bölgelerinde çok önemli bir konuma sahipler. Ülkelerimiz arasında üst düzey resmi ziyaretler ve imzalanan anlaşmalar neticesinde ilişkilerimiz de farklı bir boyuta geldi. İş Konseyi olarak iş insanlarımızın farklı alanlarda Filipinler ve ASEAN bölgesinde aktif olmaları yönünde çalışmalar gerçekleştiriyoruz.

NAİL OLPAK

DEİK Yönetim Kurulu Başkanı

Pasifik Okyanusu'nun batısındaki değerli dostlarımızla online ortamda da olsa bir araya gelmek bizleri mutlu ediyor. Bugünkü toplantımızda aramızda bulunan değerli Bakan Yardımcılarımız, Büyükelçilerimiz ve iş dünyamızla Filipinler'de iş ve yatırım ortamı ile fırsatlarını ele alacağız ve dostluğumuzu derinleştireceğiz. COVID-19 ile birlikte iş hayatımız da dâhil olmak üzere birçok şey eskisi gibi değil, salgın iş yapma şekillerimizde bir paradigma değişikliğine sebep oldu. Şirketler giderek artan bir şekilde mobil hale gelmeye başladı, bu da hepimizi daha dijital düşünmeye ve daha esnek olmaya yöneltti. Tüketici alışkanlıkları ve tedarik zincirlerindeki değişimler nedeniyle iş yapma şekillerimiz de yeni düzene göre adapte oldu ve yeniden yapılandı.

Artık globalleşmeyi değil, çok daha fazla glokalleşmeyi konuşuyoruz. Ekonomik rekabette öne çıkan ölçek ekonomisi kavramından, tek kaynağa bağlı kalmanın risklerini tartışıyoruz. Lojistiğin hayatımızdaki yerini tekrar sorguluyor, yakınlık veya uzaklık kavramlarının yerine "ulaşılabilirlik" kavramını ön planda hissediyoruz. Bu süreçte pazar çeşitliliği kavramı çok daha önemli bir kavram haline geldi. Bu süreçte sadece günlük hayatımız ve alışkanlıklarımız değil, finans sektörü de önemli bir değişim içine girdi. Merkez Bankalarının alışageldiğimiz rollerinin dışına çıkarak yatırım kredilerine destek vermeye başladığı bir dönemi yaşıyoruz. Bu süreçte birçok kez belirttiğim gibi bu dönemin kazananının, "tedarik zincirini" bozmadan sürdürebilenler olacağını ve dönemin anahtar kelimesinin de "güven" olacağını öngörüyoruz.

Asya-Pasifik bölgesinin en yüksek büyüme oranına sahip dinamik ekonomilerinden biri olan, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) ve Asya-Pasifik Ekonomik

İşbirliği (APEC) üyesi Filipinler ile siyasi, ekonomik, savunma sanayi iş birliği ve kültürel alanlarda ilişkilerimiz istikrarlı bir şekilde ilerliyor. Genel olarak bölgeye atfedilen önem çerçevesinde, Dışişleri Bakanlığımızın eşgüdümünde başlatılan ve Dışişleri Bakanımız Sayın Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu'nun 2019'un Ağustos ayında duyurduğu "Yeniden Asya Girişimi (Asia Anew)" doğrultusunda Türkiye'nin Asya ülkeleriyle olan iş birliği potansiyelini değerlendirme hususu ön plana çıktı.

Filipinler ile ikili ticaret hacmimiz 300 milyon doların altında. Bu rakamı üst seviyelere çıkarma sorumluluğunun Bakanlarımız, Büyükelçilerimiz, Ticaret Müşavirlerimizin de değerli destekleriyle birlikte bizler, yani iş insanlarına ait olduğunu düşünüyorum. Bu çerçevede ASEAN ülkeleri ve ASEAN üye ülkesi olan Filipinler'deki gelişmeleri yakından takip etmeliyiz.

Filipinler, 2019 yılında Çin'den 25,7 milyar dolar tutarında ithalat yaptı ve Çin'in Filipinler'in ithalatındaki payı %22,8. Pazar çeşitliliğinin çok önemli bir hale geldiği bu süreçte Türk iş dünyasının Filipinler'e ihracatının çeşitlenebileceği ve artabileceğine inanıyorum.

DEİK olarak ülke bazlı 146 İş Konseyimizle çalışmalarımıza devam ediyoruz. Bu zor süreçte çalışmalarımızı yavaşlatmadık, aksine günlük toplantı sayımız ve çalışmalarımız artarak devam ediyor. Ben Türkiye-Filipinler İş Konseyi'nin de önümüzdeki süreçte daha yakın iş birliğiyle başarılı çalışmalara imza atacağına inanıyorum.

GONCA YILMAZ BATUR

T.C. Ticaret Bakan Yardımcısı

Dünya olarak oldukça zorlayıcı ve benzeri yaşanmamış bir süreçten geçiyoruz. Öncelikle Filipinler'deki dostlarımızın ve herkesin güvende ve sağlıklı olduklarını ümit ediyorum. Bugün burada Türkiye ile Filipinler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine yönelik olarak vizyonumuzu ve fikirlerimizi paylaşacağız.

Geçtiğimiz yılın Nisan ayında Filipinler Ticaret ve Sanayi Bakan Yardımcısı meslektaşım Bay Rodolfo ile biraraya gelerek gerek ikili ticaret ilişkilerimizi gerekse makroekonomik gelişmeleri değerlendirme fırsatı bulduk. O günden bugüne çok şey değişti, pandemi birçok ekonomide şiddetli resesyonlara neden olarak birçok kişinin sağlığına, istihdamına, refahına ve işine darbe vurdu.

Salgının başından itibaren Türk Hükümeti olarak güçlü sağlık sistemimizin de yardımıyla vatandaşlarımızın ve işletmelerimizin Covid sonrası döneme adapte olabilmeleri için destekler verdik. Krizin en yoğun yaşandığı süreçten çıkmaya başladığımız bugünlerde, ikili ilişkilerimizi daha ileriye taşımak için fırsatları değerlendirmemiz gerekiyor. Ticaret büyümek için her zaman yolunu bulur ancak bu süreçte hükümetlerin işletmelere her zamankinden daha fazla destek vermesi gerektiğine inanıyorum.

2019 yılında ASEAN üyesi ülkelerin toplam GSYH'si bir önceki yıla göre önemli bir artışla 9.34 trilyon dolar civarında gerçekleşti. ASEAN bölgesinin GSYH'sinin bölgenin heyecan verici gelişimine paralel olarak önemli ölçüde artış gösterdiğini görüyoruz.

Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası ve IMF'nin pandemi nedeniyle ASEAN bölgesine yönelik 2020 yılı için ekonomide yavaşlama ve durgunluk beklentilerine

rağmen, bölge ekonomilerinin 20 yıldan uzun zaman önce bölgeyi vuran Asya Ekonomik Krizi'ne kıyasla çok hazırlıklı olduklarını gözlemliyorum. Pandemi nedeniyle meydana gelen ekonomik şokun daha derin ve uzun süreli etkileri olması beklense de, uluslararası kuruluşların bu sürecin daha hızlı atlatılacağına yönelik öngörüler var.

Dışişleri Bakanlığımız tarafından 6 Ağustos 2019 tarihinde duyurulan "Yeniden Asya" girişimi, Türkiye'nin Asya ülkeleri ile bağlarını farklı alanlarda geliştirmeyi ve Türkiye'nin bölgeye yönelik gelecekteki politikalarına yön vermeyi hedefliyor. Bildiğiniz üzere Türkiye 2017 yılında ASEAN'ın "Sektörel Diyalog Ortağı" olarak Güneydoğu Asya ülkeleri ile ilişkileri bir sonraki seviyeye taşıdı. Bu statü ile birlikte ASEAN ülkeleri ile birçok farklı alanda aktif bir şekilde yeni fırsatları değerlendirmek üzere çalışmalar yapıyoruz. Kamu- özel sektör ortaklığı, hizmet sektörü, gümrüklerde işbirliği, dijital ekonomi, posta hizmetleri, KOBİ'lerin e-ticarete yönelik kabiliyetlerinin geliştirilmesi, danışmanlık ve müteahhitlik hizmetleri, savunma sanayi gibi çok sayıda sektörde bölge ülkeleri ile "Sektörel Diyalog Ortaklığı" kapsamında işbirliklerimizi geliştirmeyi amaçlıyoruz.

2019 yılında Asya Pasifik bölgesi ile ticaret hacmimiz 55.6 milyar dolar tutarında olup, maalesef bu ticaret hacminin 45.2 milyar doları ülkemizin ithalatı şeklinde gerçekleşti.

2019 yılı itibariyle ülkemiz iş insanları Asya Pasifik bölgesinde yaklaşık 1 milyar dolar tutarında yatırım gerçekleştirdi. Bu rakamlar iş insanlarımızın bölgeye yönelik artarak devam eden ekonomik ve ticari ilişkilerini ve ilgisini gösteriyor. Türkiye ve Filipinler arasındaki ticaret ilişkilerine yönelik bazı bilgiler vermek istiyorum. 2019 yılında Türkiye'nin Filipinler'e ihracatı 124 milyon dolar azalırken bu rakam bir önceki yıla göre %30 oranında bir azalmaya işaret ediyor. Aynı dönemde Filipinler'den ithalatımız 137 milyon dolar artış göstererek bir önceki yıla göre %12 oranında artış gösterdi. İhracatımızdaki azalmanın en önemli nedenlerinden biri Filipinler Hükümeti'nin buğday ununa yönelik almış olduğu koruma önlemleridir. 2018 yılında Türkiye'nin Filipinler'e yönelik sadece buğday unu ihracatı 12 milyon dolar tutarında gerçekleşmişti.

Türkiye ile Filipinler arasında 250 milyon dolar civarında gerçekleşen ticaret hacmine baktığımızda bu rakamları ikiye hatta üçe katlayabilmek için çalışmamız

gerektiğini düşünüyorum. Geçtiğimiz yılın Nisan ayında mevkidaşım ile görüşmemizde de değindiğimiz üzere, ülkelerimiz arasında dengeli bir şekilde 500 milyon dolar ticaret hacmine ulaşma yönünde bir hedef belirlenebilir. Bu ticaret hedefinin yakın gelecekte gerçekleştirilebilir olduğuna inanıyorum.

500 milyon dolar tutarında ticaret hedefine ulaşabilmek için, ülkelerimiz arasında öne çıkan ve potansiyel barındıran ürün ve hizmetlere odaklanmamız gerektiğini düşünüyorum. Yaptığımız çalışmalar neticesinde Türkiye'nin Filipinler'e ihracatında elektrik ürünleri ve kablolar, demir çelik ürünleri, gemicilik ve denizcilik araçları, ısıtma ve soğutma sistemleri, tarım ürünleri, deniz ürünleri, kümes hayvanları, bisküvi, şekerlemeler ve çikolata gibi ürünlerin öne çıkabileceğini görüyoruz. Özellikle altyapı ve mühendislik danışmanlığı, savunma sanayi, bilgi ve iletişim teknolojileri, sivil havacılık, turizm, eğitim ve denizcilik sektörlerinde iki ülke arasında güçlü iş birliği olanakları olduğuna inanıyorum.

Türkiye ile Filipinler arasında Ortak Ekonomik ve Ticaret Komitesi (JETCO) Toplantısı'nın ilk oturumu 2018 yılının şubat ayında Ankara'da gerçekleşti. Salgın olmasaydı ikinci toplantıyı 2020 yılının ilk aylarında gerçekleştirmeyi planlıyorduk. Bu süreçte çevrimiçi toplantı düzenlemeye çok alıştık. İkinci toplantının hazırlıklarına da en kısa sürede başlayacağız. Daha önce vurguladığım gibi bu toplantıda ikili ticarete potansiyel ürünlerin geliştirilmesi, her iki ülkede KOBİ'lerin rekabetçiliğinin teşvik edilmesi, havacılık, denizcilik, savunma sanayi, turizm sektörleri, tarım, inşaat sektörlerinde işbirliklerinin geliştirilmesinin önemine değinildi. Bu sektörlere ek olarak tarım sektöründe iş birliğine yönelik bir mutabakat zaptı (Memorandum of Understanding) ve Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi ile Filipinler Yatırım Kurulu arasında bir mutabakat zaptı imzalandı.

Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duterte döneminde "Build Build Build(BBB)" başlığı altında 170 milyar dolar tutarında 75 büyük alt yapı projesini içeren kapsamlı bir alt yapı çalışması başlatıldı. BBB projesinin Türk müteahhitlik sektörü için fırsatlar barındırdığını düşünüyorum. Türkiye'nin müteahhitlik firmalarının 1972'den itibaren 127 ülkede yaklaşık 404 milyar dolar büyüklüğünde 10.200'ün üzerinde projeyi gerçekleştirdiğini belirtmek isterim. Ayrıca 2.4 milyar dolarlık proje gerçekleştirmiş olan çok güçlü teknik müşavirlik firmalarımızın da olduğunu eklemek isterim. Dolayısıyla Türkiye bu sektörde lider küresel oyuncuların bir tanesidir ve kayıtlarımıza göre Türkiye'nin toplam projelerinin %3.1'i Asya Pasifik

ülkelerinde gerçekleşmiştir, yaklaşık 12.4 milyar dolara tekabül etmektedir. Ancak Türk firmalarımızın bugüne kadar Filipinler’de önemli bir inşaat projesinde yer almadığını üzülenek belirtmek isterim. BBB girişimi kapsamında Türk müteahhitlik firmalarımızın projelerde yer alabileceğini ve teknik deneyimlerini aktarabileceklerini düşünüyorum. Filipinler’de son dönemde kamu – özel sektör ortaklığı projeleri hız kazanıyor ve kamu – özel sektör ortaklığı merkezi kuruldu. Bu alanda da teknik ve mevzuat üzerindeki uzmanlığımızı paylaşabiliriz.

İş Konseyi Başkanı İlkem Şahin’in de belirttiği gibi ülkelerimiz arasında savunma sanayi sektörü iş birliği açısından öne çıkmaktadır. Filipinler ile 2018 yılında savunma sanayi iş birliğine yönelik bir mutabakat zaptı imzalanmıştır. Aselsan, Samsun Yurt Savunma, makine ve kimya sanayi sektöründe faaliyet gösteren bir çok firma 2012’den bu yana Filipinler’de aktif olarak iş yapmaktadır. Savunma sanayindeki mevcut ilişkilerimizi geliştirmek için güçlü bir ilgimiz bulunmaktadır. Önümüzdeki yıllarda daha fazla ortak proje geliştirebilmeyi hedefliyoruz.

Türkiye – Filipinler İş Konseyi ikili ekonomik ilişkilerimizi geliştirmek için önemli bir platform sunmaktadır. Bu platform çerçevesinde iş insanlarımız arasında güçlü ilişkiler kurmalarına odaklanmalıyız. İki ülke arasındaki ilişkimiz ticaretle sınırlı olmamalı ve özellikle yatırım ilişkilerine de odaklanılması gerektiğini düşünüyorum, zira Türkiye ve Filipinler arasında doğrudan yabancı yatırım akışı neredeyse bulunmamaktadır.

11 Ocak 2016’da yürürlüğe giren Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ve 18 Mart 2009’da yürürlüğe giren Karşılıklı Yatırımların Teşviki ve Korunması Anlaşması çerçevesinde, Türk ve Filipinli iş insanlarının bu anlaşmalardan daha iyi faydalanması için çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Küresel ekonominin ağırlık merkezi giderek ASEAN Bölgesine doğru kaymaktadır. Filipinler ise gerek ekonomisi gerekse de teşvik uygulamaları sayesinde bu bölgedeki en dinamik ülkelerden bir tanesidir. Bu nedenle Filipinler’le ilişkilerimizi geliştirmek ve çeşitlendirmek için çok istekli olduğumuzu belirtmek isterim.

CEFERINO S. RODOLFO

Filipinler Ticaret ve
Sanayi Bakan Yardımcısı

Türkiye'ye ilk ziyaretim JETCO toplantısı vesilesiyle Şubat 2018'de gerçekleşmişti. Bu toplantının ardından Türkiye ile Filipinler arasında çok önemli iş birliği fırsatları bulunduğu şahsen tanıklık etme fırsatı buldum ve bu toplantı vesilesiyle ülkelerimiz arasında pek çok benzerlik bulunduğunu gördüm. Yakın dönemlerde iki ülke de benzer tecrübelerden geçti. 2016 yılında Türkiye'de bir darbe girişimi yaşanmışken, 2017'de Filipinler'de de Marawi olayları yaşandı. Buna rağmen iki ülke de olumsuz durumları hızlı bir şekilde atlattı ve aynı şekilde Covid 19'u da atlatacaktır. 2017 yılının üçüncü çeyreğinde Türkiye %11.1 oranında büyüyerek etkileyici bir performans gösterdi. Aynı yıl Filipinler ekonomisi %7 oranında büyüme gösterdi. Zor zamanlara rağmen hızlı toparlanabilmek de ortak bir noktamızdır.

İlk JETCO toplantısının ardından ülkelerimiz arasında iş heyeti ziyaretleri düzenlendi. Bu iş heyetlerinin büyük bölümü Sayın İlkem Şahin'in başkanlığında Türkiye – Filipinler İş Konseyi ve Karşı Kanat Başkanı Ernesto Chua'nın desteğiyle gerçekleştirildi. Bu toplantılarda sanayi, gemi yapımı, enerji, konut projeleri, tarım, işçi hizmetleri ve hatta film yapımcılığı sektörlerinde görüşmeler gerçekleştirildi. Hatta bu yılın başında "Siyah Beyaz Aşk" ve 2018 yılında "Bana Sevmeyi Anlat" isimli Türk dizileri Filipinler'de ana akım medyada gösterildi. Türkiye ve Filipinler arasında ortak bir prodüksiyon gerçekleştirme fırsatı olabileceğini düşünüyorum. Bir film veya hatta dijital bir animasyon da olabilir. Filipinlerin güçlü animasyon sektörü ve Türkiye'nin sinemadaki başarısını birleştirilerek bir iş birliği ortaya çıkarılabilir.

2018 yılında mevkidaşım Gonca Yılmaz Batur ile görüşmemizde ikinci JETCO toplantısını hızlı bir şekilde gerçekleştirmeye karar vermiştik ve salgın olmasaydı bunu çoktan gerçekleştirebilmiş olacaktık. 2021 yılının başlarında JETCO toplantısına

Manila’da ev sahipliği yapmaya hazır ve istekliyiz. İkinci toplantı öncesinde hazırlıklarımızı dijital toplantılar yoluyla tamamlayabiliriz.

Salgın süresince Filipinler’de medikal malzeme ve ilaçlar gibi kritik öneme sahip ürünlerin tedariki konusunda Türk dostlarımıza teşekkür ediyoruz. Bu süreçte bu ürünler bazı ihracat kısıtlamalarına tabi oldu. Bu ürünlere yönelik Filipinler’de yatırım yapmak veya Filipinler’e ihracat yapmanın uygun olabileceğini gördük. Filipinler ekonomisi bu ürünlerde ağırlıklı olarak tek bir pazara bağımlıdır ve hem ihracatımızın hem de ithalatımızın %25’ini bu ülke ile gerçekleştiriyoruz. Söz konusu ürünler de aynı dilim içerisinde yer almaktadır. Bu nedenle pazardaki bağımlılığımızı azaltmak için tedarik noktasında çeşitlendirme hedefimiz var. Bu hem ihracat pazarlarımızı çeşitlendirmek için hem de ithalatta Filipinler’e tedarikin çeşitlendirilmesi için iyi bir fırsat sunmaktadır. Türk iş dünyası ile iş birliklerimiz bu hedef çerçevesinde çok önemlidir.

Türkiye’nin cömertliği Filipinler’de hissedilmeye devam ediyor. Covid 19 ile mücadelemizde İş Konseyi Başkanı Sayın İlkem Şahin’in 100.000 maske bağışında bulunması memnuniyetle karşılandı. Filipinler salgından ciddi bir şekilde etkilendi ve 16 Ağustos itibariyle vaka sayısı oldukça yüksektir. Bugüne kadar 2.000.000 kişiye test uygulandı ve 2665 kişiyi kaybettik. Filipinler’de testlerde pozitiflik oranı ve ölüm oranı oldukça düşük seviyede seyretmektedir.

Salgın süresince tedbirlerin en yoğun olduğu dönemde bile stratejik sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin çalışmalarına devam edebildiğini gururla söylemek isterim. Bu toplantımızın zamanlamasının çok yerinde olduğunu düşünüyorum çünkü yarın itibariyle başkent bölgemizin daha açık bir protokole geçeceği Başkanımız tarafından ilan edilmiştir.

Salgının başlangıcında ayda 6 milyon adet cerrahi maske üretiyor ve tamamını ihraç ediyorduk. Filipinler’de biz hiçbir ürüne ihracat kısıtlaması getirmedik. Bunun yerine üreticilerimize üretim kapasitelerini arttırmaları için destek sağladık. 4 ayın sonunda bugün 16 milyon maske üretiyoruz. Ayrıca tıbbi kişisel koruma kıyafetleri ve ekipmanları üretiyoruz. Bu alan işbirliği geliştirebileceğimiz sektörlerden bir tanesidir. Filipinler’de güçlü bir hazır giyim endüstrisi olsa da gelişmiş bir tekstil sanayimiz maalesef yoktur. Ankara Büyükelçimiz Raul Hernandez bu konuda Türk tekstil yatırımcıları ile görüşmeler gerçekleştiriyor. Ülkemizdeki tekstil yatırımları vesilesiyle

Filipinler'den ASEAN ülkelerine ve Asya'nın tamamına ihracat gerçekleştirebilmeyi umuyoruz. Bu sektörde Filipinler pazarında artan bir iç talep olduğunu da eklemek isterim.

Artan bir gelir seviyesi ile 110 milyonluk nüfusumuzla son derece büyük bir tüketici tabanımız vardır. Maalesef salgın nedeniyle bu tüketim sekteye uğradı. Bu süreçte en çok etkilenen sektörlerden bir diğeri de perakende sektörü oldu. Ama bu sektör de bir diğeri fırsattır. Ekonomide keskin bir düşüşü takiben keskin bir V şeklinde yükseliş bekliyoruz. Bu süreçte fiyatlar görece daha makul seviyelerde seyrederken Türk firmalarının Filipinleri keşfetmesi için önemli bir fırsat bulunmaktadır. Salgın dolayısıyla son çeyrekte Filipinler ekonomisi %16.5 oranında bir daralma yaşadı. Bu daralma büyük oranda hane halkı tüketiminin azalması ve özel sektör yatırımlarının azalması nedeniyle oldu.

Mevkidaşım Gonca Yılmaz Batur'un da belirttiği üzere Filipinler'de "Build Build Build" projesi ile üst düzey alt yapı ve inşaat projelerine başlandı. Bu Türk firmaları için önemli bir fırsattır ve Türk firmalarının bu sektördeki gücüne güveniyoruz. Filipinler hükümeti olarak alt yapı ve kamu – özel sektör ortaklığı projelerine odaklanacağız. Yatırım Kurulu tarafından onaylanan yatırımlar Ocak ayından Haziran ayına kadar bir önceki yılın aynı dönemine göre %120 oranında artış gösterdi ve bu yatırımlar inşaat sektörünün de içinde yer aldığı orta ve uzun dönemi kapsayan projelerdir.

Manila'nın kuzeyinde modern bir havalimanı yapımı, telekom yatırımları, hastane yatırımları gibi büyük projeler Türk firmaları için önemli fırsatlar barındırmaktadır. Özetlemek gerekirse sanayi, tarım, balıkçılık, ormancılık, stratejik hizmetler, sağlık hizmetleri, lojistik, büyük konut projeleri, inovasyon ve çevre-iklim değişikliği konulu projeler Türkiye ve Filipinler arasında önemli işbirliği fırsatları sunmaktadır. Filipinler'de savunma sanayi çok güçlü. Türkiye de en önemli ithalat pazarlarımızdan bir tanesidir. Girişimcilere teşvikler sunuyoruz ve bu teşvikleri geliştirmeye devam edeceğiz.

Bakanlıklar olarak politika çerçevesini çiziyoruz. Ama bundan fayda sağlayacak olan siz iş dünyası temsilcileridir. Filipinler olarak iki ülkenin iş dünyaları arasındaki her türlü işbirliğini destekleyeceğimize güvence veriyorum.

ARTEMİZ SÜMER

T.C. Manila Büyükelçisi

DEİK Başkanı Sayın Nail Olpak'a, bizleri iki ülke Ticaret Bakan Yardımcıları ile bir araya getiren bu toplantıya verdikleri destek için teşekkür ederim. Türkiye, Filipinler ile siyasi ve ekonomik ilişkilerini geliştirmeye önem vermektedir ve Filipinler'i güvenilir bir dost ve Güneydoğu Asya'da önemli bir ekonomik partner olarak görmektedir. Ülkelerimiz arasında diplomatik ilişkilerin başlamasının 70. yılını kutlamaktan gurur duyuyoruz. Ancak maalesef planlanan aktiviteleri salgın nedeniyle gerçekleştiriyoruz. İkili ticaret hacmimiz iki ülkenin potansiyelini yansıtmıyor, ticaret ilişkimizi ilgili otoriteler ve iş insanları arasında gerçekleştirilecek toplantılar ve ziyaretler ile geliştirebileceğimize ve çeşitlendirebileceğimize inanıyorum.

İki ülke olarak ortak bir hedefi paylaştığımızı memnuniyetle belirtmek isterim. Manila Büyükelçiliği'ne atanmamdan itibaren Filipinli Bakanlar nezdinde gerçekleştirdiğim nezaket ziyaretlerinde iki ülke arasında beklenen en önemli etkinlik olarak 2020 yılının ilk 6 ayı içerisinde gerçekleştirilmesi planlanan ikinci JETCO toplantısı gündeme geliyordu. Bildiğiniz üzere salgın nedeniyle bu toplantı ertelendi. Bu toplantı kapsamında ilişkilerimizi derinleştirmek ve sağlamlaştırmak üzere yeni kararlar alınacak.

Türkiye – Filipinler İş Konseyi'nin gerçekleştirdiği toplantılar iki ülkenin iş insanları için yeni işbirliği alanlarını değerlendirmek için çok önemli bir platform sunmaktadır. 2019 yılının Temmuz ayında İş Konseyi tarafından çok başarılı bir toplantı düzenlendi. Bu nedenle Türkiye – Filipinler İş Konseyi Başkanı İlkem Şahin'e teşekkür ediyorum.

Farklı sektörlerde işbirliği olanaklarını gerçekleştirmek için güçlü bir potansiyel bulunmaktadır. Bu çerçevede savunma sanayi önem taşımaktadır. Ülkelerimiz

arasında 6 atak helikopteri satışı gerçekleşmesi ticaret hacmine önemli katkı sağlamıştır. Filipinler Devlet Başkanı Rodrigo Duterte tarafından başlatılan “Build Build Build” programı çerçevesinde Filipinler’de çok kapsamlı ve büyük ölçekli alt yapı projeleri gerçekleştirilmektedir. Türk müteahhitlik sektörü Çin’in ardından ve ABD’den önce dünyanın ikinci büyük müteahhitlik ülkesidir. Filipinli makamlar Türk iş insanlarını bu projelerde yer almak üzere davet etmektedirler. İş insanlarımız Asya Kalkınma Bankası tarafından finanse edilen Güneydoğu Asya’da yer alan projelerde de yer alabilirler.

Türk Hava Yolları’nın İstanbul ve Manila arasında gerçekleştirdiği direk seferlerin ekonomik ilişkilerin gelişmesine önemli katkı sağladığını da vurgulamak isterim. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu tarafından 2019 Ağustos ayında “Yeniden Asya Girişimi” duyuruldu. Türkiye olarak Asya ile derin tarihsel, kültürel ve dil bağlarımız bulunmaktadır. Bu girişim Asya kıtasına odaklanmayı ve politik, askeri, ekonomik, ticari, eğitim ve kültür alanlarında Asya ülkeleri ile karşılıklı çıkar gözetilerek uzun dönemli ortaklıklar geliştirilmesini hedefliyor. Bu çerçevede ASEAN ülkeleri ve Asya Pasifik ülkeleri genelinde ikili ilişkileri geliştirmeyi planlıyoruz.

Ayrıca Filipinler’in Asya Kalkınma Bankası’nın kurucu ülkelerinden bir tanesi olduğunu ve kuruluşunda çok aktif olarak rol aldığını belirtmek isterim.

Türkiye’nin ASEAN’ın sektörel diyalog ortağı olmasının üye ülkelerle ilişkilerine, özellikle ekonomik ve ticari alanda hem kamu hem de özel sektörde yeni bir ivme kazandıracığına inanıyorum. Türkiye sektörel diyalog ortaklığı kapsamında ortak projelerin geliştirilmesi için 1 milyon dolar tutarında bütçe tahsis etti.

Asya İşbirliği Diyaloğu (ACD), ASEAN ülkelerinin aktif olarak yer aldığı ve Türkiye’nin 2019-2020 dönem başkanlığını yürüttüğü bir diğer önemli mekanizmadır. Asya İşbirliği Diyaloğu Bakanlar toplantısının 2021 yılının Ocak ayında düzenlenmesi planlanmaktadır. Bakanlar arası toplantıların yanı sıra Asya İşbirliği Diyaloğu kapsamında Ticaret Odaları ve Sağlık Bakanları arasında da ilk kez toplantılar gerçekleştirilecektir.

T.C. Manila Büyükelçiliği ve Ticaret Müşavirliği olarak her zaman sizlere yardımcı olmaya ve bilgilendirmeye hazırız. Yeni bir projeye başlarken Türk ve Filipinli iş dünyası temsilcimizden bizlere danışmasından memnuniyet duyarız.

RAUL HERNANDEZ

**Filipinler Ankara Büyükelçisi & ASEAN
Ankara Komitesi Başkanı**

Filipinler Ankara Büyükelçisi ve ASEAN Ankara Komitesi Başkanı olarak DEİK'e bu önemli çevrimiçi toplantıyı düzenlediği için teşekkür ederim.

Türkiye ve Filipinler 70 yıldan fazla süredir süregelen diplomatik ilişkileri ile farklı sektörlerde gelişen önemli iki partner haline gelmiştir. Son 3 yılda savunma, tarım, kültür, eğitim, turizm ve yatırımların teşviki konusunda ülkelerimiz arasında anlaşmalar imzalanmıştır.

Türkiye, Güney Filipinler'de barışın sağlanması yönünde sadık bir ülke olmuştur. Türkiye ayrıca ASEAN Sektörel Diyalog Ortaklığı statüsüne Filipinler'in dönem başkanlığı süresinde, 2017 yılında sahip olmuştur.

İkili ticaret hacmimizin potansiyelin altında olduğunu belirtmeliyim. Geçtiğimiz yıl ikili ticaret hacmimiz 200 milyon dolar civarında gerçekleşti, bu da ticaretin gelişiminde zorluklar olduğunu gösteriyor.

2018 yılında Türkiye ve Filipinler arasında önemli bir dönüm noktası olan Ortak Ekonomik ve Ticaret Komitesi Toplantısı gerçekleşti. Bu toplantı kapsamında farklı alanlarda iş birliği olanakları görüşüldü, ticaretin yanısıra kültürel alandaki konulara da değinildi.

Savunma sanayi sektöründeki işbirlikleri neticesinde önümüzdeki dönemde ikili ticaret hacminin artmasını bekliyoruz. T.C. Manila Büyükelçisi Artemiz Sümer'in de belirttiği üzere, yakın geçmişte Filipinler Türkiye'den savunma sanayine yönelik ve değeri yaklaşık 300 milyon dolar olan ürünler satın aldı.

Salgının başlangıcında Filipinler en uzun ve katı karantina süreçlerinden birini uygulamaya koydu ve hala salgına karşı yoğun bir şekilde mücadele veriyor. Bu

süreçte Filipinler'e bu mücadelede destek olarak 100.00 adet maske bağışında bulunan Türkiye-Filipinler İş Konseyi Başkanı Sayın İlkem Şahin'e teşekkürlerimi sunarım.

Salgın Filipinler ekonomisine önemli ölçüde zarar verdi, Filipinler ekonomisi 2020 yılının ikinci çeyreğinde %16.5 oranında daralma yaşadı. Yıl sonunda ekonominin %5.5 oranında bir küçülme göstermesi bekleniyor. Bu süreçte işsizliğin artmasını ve ülke dışında çalışan Filipin vatandaşlarının ülkeye gerçekleştirdikleri para transferlerinin yıllık olarak 30 milyar dolar azalmasını bekliyoruz. Filipinler Hükümeti salgına yönelik aldığı ekonomik önlemler çerçevesinde GSYH'sinin %9.1'i oranında 35 milyar dolar tutarında bütçe ayırdı.

Filipinler pesosu 4 yıldır en güçlü seviyesinde seyrediyor ve salgın sürecinde de Asya'daki en başarılı seyreden para birimlerinden biri oldu. Filipinler Merkez Bankası da bu yıl için enflasyon oranını %2.3 civarında öngörüyor. Filipinler ekonomisinde 2021 yılında önemli bir toparlanma bekliyoruz, GSYH büyümemizin 2021 yılında %8 ile %9 aralığında seyretmesi öngörülüyor. Bu çerçevede Türk iş insanları ve yatırımcılar için Filipinler'de ticaret, yatırım ve turizm sektörlerinde önemli fırsatların bulunduğunu söyleyebilirim. Ayrıca Filipinler'de yaş ortalaması 25 olan ve güçlü bir tüketim alışkanlığına sahip 110 milyon nüfuslu bir iç pazar var. Bilgi teknolojileri, iş süreci yönetimi, elektronik ve perakende sektörlerinde büyümemizi sürdürüyoruz. Ayrıca iyi eğitilmiş ve akıcı İngilizce konuşan çalışan kesime ev sahipliği yapıyoruz, bu nokta özellikle yabancı yatırımcılar açısından önem taşıyor.

Filipinler'e daha fazla yatırım çekmek için mevzuatımızı liberalleştiriyoruz. 2 yıl önce "İş Yapma Kolaylığı" çalışmasını tamamlayarak girişimciler için bürokratik süreçlerin azaltılması, yatırım için koşulların daha kolay hale getirilmesi ve prosedürlerin kolaylaştırılması yönünde girişimler yaptık. Ayrıca birçok sektörde yabancı yatırımcıların mülkiyet hakkı konusundaki kısıtlamalar konusunda çalışmalar yaparak yabancıların %100 oranında mülkiyet hakkına sahip olmasına izin verdik.

Önceki konuşmacılar tarafından da bahsedildiği üzere Filipinler Hükümeti olarak "Build Build Build" projesine başladık. Bu proje kapsamında çok sayıda yol, tren yolu, havalimanı, liman ve altyapı projeleri gerçekleştirilmesi planlanıyor. Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen projeler kapsamında talep ve istihdamın artması yoluyla çarpan etkisi oluşarak ekonominin canlanması yönünde çok önemli adımlar atılacağına inanıyoruz. Türk müteahhitlerinin dünyada ikinci sırada olduğunu

biliyoruz ve Türk müteahhitlik firmalarını BBB kapsamındaki projelere katılmaya davet ediyoruz.

Fitch, S&P gibi kredi derecelendirme kuruluşlarının Filipinler için olumlu değerlendirmeler yapması da makroekonomik açıdan Filipinler'in stabil bir ekonomiye sahip olduğunun önemli bir göstergesidir. Japon Kredi Derecelendirme Kuruluşu yakın dönemde Filipinler'in kredi notunu ilk kez "A" olarak belirledi.

Sürdürülebilir turizm girişimlerimiz neticesinde geçtiğimiz yıl Filipinler'e 8.2 milyon turist geldi. Turizm sektörünün Filipinler'in GSYH'sine katkısı %12 oranında gerçekleşmiştir.

Filipinliler Türkiye'nin eşsiz kültürel ve tarihi destinasyonlarına çok ilgililer, geçtiğimiz yıl 140.000 Filipinli Türkiye'yi ziyaret etti, Türkiye'yi ziyaret eden Filipinli turist sayısı bir önceki yıla göre %46 oranında artış gösterdi. Aynı dönemde Filipinler'i 8654 Türk turist ziyaret etti, Filipinler'in doğal güzellikleri, ödüllü tesisleri ve dünyaca ünlü plajlarıyla Türk turistleri için ilk tercih haline gelebileceğine inanıyorum.

Filipinler dünyanın en büyük 5. pazarı olan ASEAN bölgesine giriş için önemli bir noktadadır. ASEAN ülkeleri toplamda 648 milyonluk nüfusu, 3 trilyon dolar tutarında GSYH'si ve ortalama 4600 dolar seviyesinde kişi başına düşen milli gelir oranı ile stratejik öneme sahiptir ve ASEAN Serbest Ticaret Anlaşması vesilesiyle Filipinler'de üretilen ürünlerin Çin, Kore, Japonya, Avustralya, Yeni Zelanda ve Hindistan pazarlarına gümrüksüz girme olanağı bulunmaktadır. Filipinler'de üretilen ürünler genelleştirilmiş tercihler sistemi yoluyla Avrupa pazarına da giriş yapabilmektedir, aynı sistemin getirdiği avantajlar sayesinde Filipinler'den ABD'ye gerçekleşen ihracatın %70'i gümrüksüz olarak yapılabilmektedir. Filipinler Asya Pasifik Bölgesi'ne açılmak isteyen yatırımcılar için hızlı bir şekilde ideal bir destinasyon konumuna gelmektedir.

Filipinler'den resmi katılımcılarla birlikte Türkiye'nin çeşitli şehirlerinde seminerler düzenleyerek Türk iş insanlarıyla işbirliği fırsatlarını görüşebiliriz. Dost ekonomiler daha fazla ekonomik iş birliği için birbirlerine kapılarını açar, daha fazla fırsat yaratır. Türk iş insanları için kapılarımızın açık olduğunu belirtmek isterim.

SORU CEVAP BÖLÜMÜ

- **Türkiye ile Filipinler arasında değerlendirilecek çok fazla konu var. Ancak ülkelerimiz arasında Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanmasının ticaret ve yatırım ilişkilerinin gelişebilmesi açısından ve özellikle bölgesel kapsamlı ekonomik ortaklık konusu gözönünde bulundurulduğunda büyük önem taşıdığını görüyoruz. Ülkelerimiz arasında STA imzalanması gibi bir gündem var mıdır ve bu anlaşmanın imzalanması halinde avantajları neler olacaktır?**

Ceferino S. Rodolfo

Türkiye ekonomisinin sağlamlığına güveniyoruz ve bu güvenin bir göstergesi olarak bir sonraki JETCO Toplantısı kapsamında, Serbest Ticaret Anlaşması'na doğru giden yolda bir adım olarak tercihli ticaret anlaşmasının imzalanmasını önereceğiz. Hedefimiz elbette Türkiye ile Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanmasıdır. Türkiye bizim iş birliği yapmayı tercih ettiğimiz bir partner ülkedir ve 2017 yılında Türkiye'nin ASEAN'ın Sektörel Diyalog Ortağı olmasına desteğimiz tamdır. Türkiye bizim için Avrupa ülkelerine giriş için bir kapı olabilir, ancak bu ikinci derecede önem taşıyan bir avantajdır. Türkiye'nin kendi iç pazarı bizim için önceliklidir, bu pazarda kazan kazan prensibiyle başarılı iş birliklerine imza atabileceğimize inanıyorum. Filipinler de güçlü iç pazarı, ASEAN ülkelerine ve Asya Pasifik geneline açılmak için stratejik bir nokta olması nedeniyle Türkiye için önemli fırsatlar barındırmaktadır. Bu nedenle bu anlaşmayı hızlı bir şekilde imzalamamız gerektiğini düşünüyorum.

Daha önce Ankara ve İstanbul'a gerçekleştirdiğim ziyaretlerde mağazaları gezme fırsatım oldu ve ev aletlerinden hazır giyime birçok üründe Çin malı ürünlere rastlamadım. Türk üretimi olan ve çok yüksek kalitede çok sayıda ürün var, daha önce Türkiye'yi ziyaret etmemiş olan Filipinli tanıdıklarına Türk ürünlerini "Avrupa kalitesinde" ve "rekabetçi fiyatlarda" şeklinde açıkladım. Ancak Türkiye'de tropikal ürünlere pek rastlamadım, bu konu da iyi bir iş birliği fırsatı olabilir.

- **ASEAN'a büyük önem verdiğinizi biliyoruz. O nedenle konuşmanızda Asya Pasifik İş Konseyleri çatısı altında "ASEAN Komitesi" kurulduğundan da bahsettiniz. ASEAN Komitesi'nin vizyonundan bahseder misiniz?**

Nail Olpak

Asya Pasifik İş Konseyleri çatısı altında 19 İş Konseyimiz bulunuyor. ASEAN ülkelerine baktığımızda toplamda 650 milyona yakın bir nüfus ve 2.8 trilyon dolar civarında GSYH'den oluşan bir bloktan bahsediyoruz. DEİK olarak kendimizi bu gelişmelerden uzak tutamazdık, o nedenle Türkiye-Filipinler İş Konseyi Başkanı olarak sizin de içinde bulunduğunuz komiteyi kurma kararı aldık. Bildiğiniz üzere Türkiye ve ASEAN işbirliklerini geliştirmek üzere "Pratik İşbirliği Alanları" 5 yıllık bir yol haritası üzerinde mutabık kaldı. Bu noktada ASEAN ülkeleri ile ortak projeler geliştirilmesi konusunda çok istekli olduğumuzu belirtmek isterim. Bu noktada Bakanlıklarımıza, Büyükelçilerimize ve İş Konseyi üyelerimize teşekkürlerimi sunmak isterim, bu yolda değerli desteklerini esirgemeyeceklerine inanıyorum.

- **Filipinler'in Ankara Büyükelçisi Raul Hernandez aynı zamanda ASEAN Ankara Komitesi Başkanlığı görevini yürütüyor. Türkiye 2017 yılından itibaren ASEAN'ın "Sektörel Diyalog Ortağı" oldu ve T.C. Dışişleri Bakanlığı 2019 yılında "Yeniden Asya" girişimin ilan ederek ülkemizin ticaret ve yatırım ilişkilerinin çeşitlendirilmesi yönünde önemli bir adım attı. Filipinler'in de içinde bulunduğu Asya Pasifik ülkeleri ile iş birliklerinin geliştirilmesi için tavsiyeniz nelerdir? Türkiye'nin ASEAN ile entegre olması yolunda iş dünyasına düşen rol nedir? Yakın gelecekte gerçekleşmesi öngörülen iş birlikleri konusunda bizleri bilgilendirir misiniz?**

Raul Hernandez

Türk iş insanlarının Filipinler ve ASEAN'daki ekonomik gelişmeler ve yatırım ortamı konusunda farkındalıklarının olduğunu düşünüyorum. İş insanlarının yararlanabileceği fırsatları keşfetmeleri gerektiğini düşünüyorum, bizler burada tam da bunun için varız. Bu nedenle ASEAN Komitesi olarak Türkiye'nin önemli şehirlerinde Ticaret ve Sanayi Odaları ile biraraya gelerek fırsatları tanıtabilmeyi amaçlıyoruz. Ayrıca Türk ve Filipinli iş dünyası arasında kazan kazan prensibi çerçevesinde iş birliklerinin geliştirilebileceğine inanıyoruz, bu yolda ülkelerimiz arasında Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanması için çalışmamız gerektiğini düşünüyorum. ASEAN Büyükelçileri ile aramızda Türkiye ile STA konusunda

hazırlıkları görüşüyoruz. Bu anlaşma elbette önemli, ama ticaret ve yatırım ilişkilerini geliştirmek için gerek resmi ziyaretlerin sıklaştırılması gerekse iş insanları arasında etkileşimin artırılması yönünde çalışmalar yapılması gerekli, bizler Türkiye ile Filipinler arasındaki ilişkilerin gelişmesini destekliyoruz.

- **Sayın Rodolfo, eminim siz de yakından takip ediyorsunuzdur, bildiğiniz gibi Türkiye’de son dönemde sağlık alanında çok önemli gelişmeler oldu. Sağlık Bakanlığımız birçok açıdan çok önemli gelişmelere imza atarak salgın süreci yönetiminde de başarı sağladı. Sorumuz Türkiye’nin sağlık alanında yapay zeka teknolojilerinden faydalanan ve 34 yıldır T.C. Sağlık Bakanlığı’nın sağlık bilişimi ve yapay zeka alanında karaciğer ve meme kanserlerinin erken teşhisine yönelik olarak çözüm sunan en önemli paydaşlarından biri olarak dünya çapında hizmet veren bir firmasından geliyor. Covid-19 salgını ile birlikte, Filipinler’de de mevcut sağlık bilişimi sistemlerinin geliştirilmesi zaruri hale gelmiştir. Konuyla ilgili kamu ve ilgili sektördeki özel sektör paydaşları ile iletişime geçmeyi arzu ediyoruz. Filipinler’de ilgili sektörde ihtiyaçlara cevap verebilmek ve hizmet sunabilmek için nasıl ilerlemeliyiz?**

Ceferino S. Rodolfo

Çok ilgi çekici bir soru, salgına rağmen Filipinler’de büyüme gösteren sektörleri incelediğimizde “sağlık” sektörünün ilk sırada olduğunu görüyoruz. Sadece Filipinler’de değil, tüm bölgedeki işbirliği olanaklarına baktığımızda sağlık alanında bilgi yönetimi sistemleri alanında birçok fırsat olduğunu görüyoruz. Hatalı olabilirim ama Filipinler’de bu sektörde ilerlemenin en iyi yolunun lokal bir şirketle ortaklık yapılması olabileceğini düşünüyorum. Filipinler’de “HIMAP (<https://himap.ph/>)” adlı Filipinler Sağlık Sektöründe Bilgi Yönetimi Kurumu faaliyet gösteriyor, ilgili firmayı HIMAP ile iletişime geçirebiliriz. DEİK Başkanı Sayın Nail Olpak’ın da konuşmasında belirttiği üzere erişilebilirlik kavramı önemli, teknolojinin gelişimiyle sağlık sektörünün de içinde olduğu birçok sektörde bilgiye erişmek daha kolay hale geldi. Bu sektörde gerçekleşen Türk-Filipin işbirliğinin gerek lokal pazarda iş yapması gerekse Asya bölgesine açılması ve hatta Kuzey Amerika’da iş yapabilmesi mümkündür.

**TÜRKİYE İLE
GÜNEYDOĞU ASYA
ARASINDA
İŞ BİRLİĞİNİN
CANLANDIRILMASI:
TÜRKİYE- FİLİPİNLER
ARASINDA İŞ BİRLİĞİ
FIRSATLARI**

NAİL OLPAK

DEİK Başkanı

CANER ÇOLAK

Genel Sekreter

BARKAN ÖZGÜR

Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı

VOLKAN YÜZER

İş Konseyi Bölge Direktörü

Tel: + 90 212 339 50 80

E-Posta: vyuzer@deik.org.tr

NESLİHAN ONURALP DAMALI

İş Konseyi Koordinatörü

Tel: + 90 212 339 50 18

E-Posta: nonuralp@deik.org.tr

SELMA BARDAKCI

İş Konseyi Koordinatörü

Tel: + 90 212 339 50 37

E-Posta: sbardakci@deik.org.tr

TEMMUZ YİĞİT BEZMEZ

İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı

Tel: + 90 212 339 50 35

E-Posta: tbezmez@deik.org.tr

**Semineri izlemek için lütfen
tıklayınız.**

**DEİK üyeliği için lütfen
tıklayınız.**

